

ŠTENOSTI PUŠENJA PO ZDRAVLJE - CRNA GORA

Crna Gora, kao i ostale zemlje u razvoju, ima evidentan problem sa konzumiranjem cigareta i ostalih duvanskih proizvoda velikog dijela populacije.

Kod nas se govori o procjenama, jer egzaktni podatak o broju pušača među odraslim dijelom populacije još uvijek ne postoji. Jedini podaci sa kojima, trenutno, Institut za javno zdravlje raspolaže su podaci o pušenju djece dobijeni u tri Globalna istraživanja o potrošnji duvana među mladima. Rezultati tih istraživanja, koja su rađena u preko dvjesto zemalja svijeta po identičnoj metodologiji, a u većini zemalja i više puta, pokazuju da je u 2008. godini u Crnoj Gori, u odnosu na prethodna istraživanja, došlo do sljedećih promjena :

- smanjen je broj djece, starosti između dvanaest i petnaest godina, koja su eksperimentisala sa pušenjem;
- smanjen je broj stalnih pušača u ovoj populacionoj grupi, a smanjen je i broj djece koja smatraju da će sljedeće godine početi da puše;
- smanjen je broj djece koja su izložena uticaju duvanskog dima;
- smanjen je broj djece, navedene starosti, koji su naveli da su njihovi roditelji pušači.

Ovi pozitivni pomaci rezultat su dugotrajnog rada na kontroli pušenja malog broja stručnjaka Instituta za javno zdravlje u ovoj oblasti. Crna Gora je 2003. godine definisala Strategiju za kontrolu pušenja i Akcioni plan, pri čemu se implementiraju one aktivnosti za koje se dobiju finansijska sredstva od donatora, jer definisanog budžeta za ove aktivnosti nema. Zakon o ograničenju upotrebe duvanskih proizvoda, primjenjuje se u dijelu obilježavanja paklica cigareta tekstualnom porukom o opasnostima od pušenja po zdravlje, koje više nije dovoljno. Naime, preporuke Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) su da se značajno veći rezultati na redukciji broja pušača dobijaju, ukoliko se, na paklicama cigareta, uključe i fotografije o oštećenja konkretnih organa od pušenja. Zakon se, takođe, primjenjuje u dijelu zabrane reklamiranja duvanskih proizvoda i obilježavanja zabrane prodaje cigareta maloljetnicima na prodajnim mjestima.

Crna Gora je potpisala i ratifikovala Okvirnu konvenciju o kontroli duvana SZO i 2008. godine bila obavezna da sačini izvještaj o implementaciji ovog dokumenta. Osim toga, sačinjen je i izvještaj o epidemiologiji pušenja u Crnoj Gori, koji se radi svake godine i čiji podaci predstavljaju sastavni dio Globalnog izvještaja. Crna Gora je uradila niz studija o ekonomskim, pravnim i drugim aspektima kretanja duvanskih proizvoda i bila samostalna članica Projekta Pakta stabilnosti, od 2004. godine, pod nazivom „Jačanje kapaciteta u javnom zdravstvu na kontroli duvana“. U okviru ovog Projekta odrađeno je nekoliko nacionalnih i međunarodnih konferencija u cilju stvaranja multisektorskog tima za kontrolu pušenja. Činjenica je da ovaj tim ne egzistira, prvenstveno kao posljedica odnosa naše populacije prema pušenju. Priznanje od strane Pakta stabilnosti, SZO i ostalih uključenih strana nijesu izostala.

Od 2003. godine u Crnoj Gori se obilježava Međunarodni dan kontrole pušenja sa nizom manifestacija, a ove godine planira se organizovanje Nacionalne konferencije i obilježavanje Nacionalnog dana kontrole pušenja u skladu sa postignutim dogovorom odgovornih subjekata. Ove godine 31. maj je posvećen značaju obilježavanja opasnosti od pušenja na paklicama duvana, prema preporukama iz člana 11. Konvencije o kontroli duvana SZO, koji je dopunjen na Konferenciji članica Okvirne konvencije o kontroli pušenja iz 2008. godine, sa

obavezom prikazivanja i fotografija oboljenja koje su uslovljene pušenjem, te grafičkim upozorenjima. Osnovni uzrok obilježavanja 31. maja, pod ovom temom, je činjenica da mnogi pušači i ne znaju kakvi su sve rizici pušenja po njihovo zdravlje, a ova znanja su odlučujuća u donošenju odluka konzumenata za prestanak pušenja.

Posebno značajno je zalaganje Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja Crne Gore i Fonda zdravstva Crne Gore, koji su prepoznali inicijativu Instituta za javno zdravlje i izabrali Program odvikavanja od pušenja, kao prioritet, za realizaciju unutar Savjetovaništa za mlade, a koji je počeo sa radom početkom ove godine. Koncept rada ovog Savjetovaništa zasnovan je na principima promocije zdravlja i prevencije bolesti koji su dominantni uzroci umiranja stanovništva Crne Gore. Namjera je da se zdravstveno-vaspitnim aktivnostima u ovom savjetovaništu značajno smanji broj pušača među mladima.

Navedene aktivnosti će se i dalje razvijati, a planirano je i formiranje jednog adekvatnog i sveobuhvatnog tijela koje će biti osposobljeno za prevenciju i borbu protiv ove teške bolesti zavisnosti. Svake godine od posljedica pušenja umre značajno više stanovnika nego od ostalih uzroka, sa tendencijom rasta ovog broja, pa samim tim neophodnost sprovođenja aktivnosti kontrole pušenja su više nego potrebna.